

KRONIKY DOBY KARLA IV.

Většina kronik v této době klade důraz na skutečnosti současné nebo jen nedávno minulé. Tvorbu kronik podporoval hojně sám císař, na počátku většiny z nich stojí jeho přímá výzva nebo objednávka. Důraz se kladl na zpracování národních dějin, ovšem někteří kronikáři uvádějí české dějiny do širšího kontextu dějin, čímž se tyto kroniky dostávají na pomezí kronik národních a světových. I přes to, že je doba Karlova chápána všeobecně jako rozkvět českého státu, není žádná z kronik této doby příliš silná, na rozdíl od jiných.

CHRONICON FRANCISI PRAGENSIS – KRONIKA FRANTIŠKA PRAŽSKÉHO

Autorem kroniky je pražský duchovní František Pražský. K jejímu sepsání byl zřejmě pověřen biskupem Janem IV. z Dražic. Mělo jít o další pokračování Kosmy. Zpracovává období od roku 1283 do roku 1353. V prvních dvou knihách je František Pražský do značné míry ovlivněn Zbraslavskou kronikou, ve třetí knize popisuje události z jeho současnosti.

Kronika Františka Pražského se dochovala ve dvou recenzích, první je z let 1341-1342 a je věnována Janovi z Dražic a druhá, přepracovaná, je z let 1353-1354 a věnována je Karlu IV. Kronika Františka Pražského. *Fontes Rerum Bohemicarum IV.* Ed. Josef Emler. Praha 1884, s. 347 – 456.

Kronika Františka Pražského. *Fontes Rerum Bohemicarum. Series nova. Tomus I.* Ed. Jana Zachová. Praha 1998.

CRONICA ECCLESIE PRAGENSIS – KRONIKA KOSTELA PRAŽSKÉHO, BENEŠ KRABICE Z WEITMILE

Beneš Krabice z Weitmile, svatovítský kanovník, byl k napsání kroniky pověřen Karlem IV., který si přál nové zpracování českých dějin. Kronika má čtyři knihy, začíná rokem 1283 a končí rokem 1374. Stejně jako František Pražský, vychází i Beneš Krabice z Weitmile v prvních knihách z kroniky Zbraslavské. Poslední kniha líčí soudobé události, tedy od roku 1346. Kronika je dochována v jednom rukopise, který zřejmě neměl být definitivní. Text kroniky je omezený co do šíře záběru i porozumění souvislostem, je napsán prostým jazykem. Kronika Beneše Krabice z Weitmile. *Fontes Rerum Bohemicarum IV.* Ed. Josef Emler. Praha 1884, s. 457 – 548.

KRONIKA NEPLACHOVA

Neplachova kronika, tedy *Summula chronicae tam Romanae quam Bohemicae* je pokusem skloubit kroniku národní s kronikou světovou. Neplach byl opatem benediktinského kláštera v Opatovicích a dle prologu jeho kroniky byla sepsána na popud představených jeho kláštera. Neplach čerpá z letopisů českých a jiných zdrojů, mimo jiné zřejmě i z Kosmovy a Dalimilovy kroniky a latinských legend. Text je doveden do roku 1360, dochoval se pouze jeden rukopis, který pravděpodobně není kompletní.

Neplacha, opata opatovského, krátká kronika římská a česká. *Fontes Rerum Bohemicarum III.* Ed. Josef Emler. Praha 1882, s. 445 – 484.

SVĚTOVÁ KRONIKA JANA MAROIGNOLY

Giovanni Marignolli byl italský františkán, pocházel ze šlechtické rodiny ve Florencii. Jeho výklad českých dějin v rámci těch světových vznikl na výzvu Karla IV. Kronika se jmenuje *Cronica Boemorum* a je rozdělená do tří knih. První kniha pojednává o vládciích označovaných jako „thearci“ (tedy tearchové), tzn. o době vlády Hospodinovy od počátku světa po potopu. Druhá kniha je o „monarci“ (tedy monarchové), o dějinách králů od Nimroda po Karla IV. Třetí kniha pojednává o „ierarci“ (hierarchové), o kněžské vládě od Melchisedecha po pražské biskupy. Kronika je tedy zaměřená na nejstarší dějiny podle Bible, římské impérium a české dějiny od praotce Čecha po Přemysla Otakara II. Další panovníci

jsou zde zmíněni už jen výčtem. Pro vyprávění o českých dějinách čerpal z Kosmy a jeho pokračovatelů. Maragnola dílo dokončil až poté, co odešel z Čech a je patrné, že toho příliš o českých dějinách nevěděl. I díky tomu je cenná spíše než pro zpracování českých dějin pro poznatky z autorových cest jakožto papežského vyslance – do Střední Asie, Číny, Indie, Arábie. Kronika je sepsána kultivovaným jazykem a je na mnohem vyšší literární úrovni než latinská historiografie českých autorů té doby. Malý ohlas i význam této kroniky na českém území reflektuje i to, že byla dochována v jednom rukopise a na rozdíl od podobných soudobých děl nebyla ve středověku přeložena do češtiny.

Kronika Jana z Marognoly. *Fontes Rerum Bohemicarum* III. Ed. Josef Emler. Praha 1882, s. 485 – 604.

KRONIKA PŘIBÍKA PULKAVY Z RADENÍNA

Přibík Pulkava z Radenína byl mistrem svobodných umění, ředitelem partikulární školy u sv. Jiljí. Byl rovněž farářem v Chudenicích, avšak faru nespravoval. Pulkavova kronika vznikla také na objednávku Karla IV., sám císař se na tvorbě kroniky významně podílel – sháněl informace i historekou dokumentaci, sám třídil prameny a podroboval je kritice. Některé prameny dokonce Karlu IV. připisují autorství této kroniky. Faktem je, že kronika Přibíka Pulkavy ztelně propaguje císařovo pojetí českých dějin, zdůrazněný je význam cyrilometodějské misie a velkomoravské tradice, text obsahuje i Karlovu legendu o svatém Václavu – *Crescente religione cristiana*. Kronika líčí světové dějiny počínaje stavbou babylónské věže, české dějiny pak dovádí do roku 1330, tudíž o době Karla IV. už nepíše. Pulkava vychází z Kosmy a jeho pokračovatelů, Vincencia, Jarlocha, Dalimila, Zbraslavské kroniky i Kroniky Františka Pražského a některých legend. Autorem byl text podroben čtyřem recenzím, poslední z nich byla zpracována česky.

Kronika Pulkavova. *Fontes ReRum Bohemicarum* V. Ed. Josef Emler. Praha 1893, s. 1 – 326.

VITA CAROLI

Jedním z nejdůležitějších spisů Karla IV. je nepochybně *Vita Caroli*. Jedná se o vlastní životopis, jeho zařazení do přesné žánrové kategorie je však složité. Stejně tak není zcela zřejmý Karlův autorský záměr. Lze předpokládat, že záměrem díla mělo být zpracování historických skutečností, *Vita Caroli* je ale stejně tak i tzv. knížecím zrcadlem. Knížecí zrcadlo je traktát, čili pojednání o ideálních vlastnostech mladého knížete před nástupem na trůn, tudíž jakýsi popis ideálního panovníka své doby.

Dílo je každopádně poměrně spolehlivým životopisem, možná sepsáno na základě deníkových záznamů. V textu je patrná snaha o objektivitu a události jsou popisovány suše a věcně.

V úvodu Karel IV. oslovuje svého nástupce na českém i římském trůně, mluví o ctnostech křesťanského panovníka. Prvních čtrnáct kapitol je psaných v první osobě, jedná se o autentickou Karlovu část popisující jeho život do roku 1340. Následují dvě kapitoly morálních a náboženských úvah. Další část vykládá několik podobenství z Matoušova evangelia. Poslední část je psaná ve třetí osobě, poněkud odlišným stylem, tudíž ji zřejmě psal někdo jiný, popisuje období do roku 1346, kdy byl Karel IV. zvolen římským králem. Ještě za Karlova života byla *Vita Caroli* dvakrát přeložena do češtiny.

Život císaře Karla IV. FRB III. Ed. Josef Emler. Praha 1882, s. 323 – 418.

POUŽITÁ LITERATURA:

BLÁHOVÁ, Marie: *Kroniky doby Karla IV.* Praha 1987.

NECHUTOVÁ, Jana: *Latinská literatura českého středověku do roku 1400.* Praha 2000, s. 136–144.